

Vyhodnocení statistik dosavadního využití elektronických informačních zdrojů konsorcií NTK

NTK (do 30.6.2009 Státní technická knihovna, STK) je již od roku 2000 řešitelským pracovištěm projektů (LI200028 a LI01018, 1N04124) na konsorciální zpřístupnění plošných, multioborových EIZ pro výzkum v oblasti STM. Díky svému důrazu na smluvně pevně podchyceném poskytování standardizovaných statistických výkazů (ICOLC, COUNTER) o využití jednotlivých zdrojů jejich jednotlivými členy i celým konsorciem, má nyní k dispozici údaje s dlouhou retrospektivou. Veškeré plné údaje (podrobné statistické tabulky) jsou zpřístupněné na <http://www.techlib.cz/cs/o-nas/odborne-aktivity-ntk/elektronicke-zdroje-konsorcia-ntk/>, zde je uvedeno jejich vyhodnocení.

1. Elsevier Science, služba ScienceDirect

Výběr z podmínek zpřístupnění:

	LI, 2000 - 2003	1N, 2004 - 2008	INFOZ, 2009 - 2011
Počet přístupných titulů	502, od roku 2003 připojen Academic Press, tj. + 176	Předplatné jednotlivého účastníka + jedna z 5 UTL kolekcí podle příslušnosti účastníka	Complete Collection (předplatná člena zařazená do licence) + Freedom Collection (cca 1900 titulů)
Hloubka retrospektivy	1994	1994	1994
Price cap ¹	7,5 %	5 %	6 % (vztahuje se pouze na členská předplatná)
Fluktuální pásmo ²	1,5 %	0 %	0 %
MVS	pouze v tištěné formě	povolena elektronicky prostřednictvím zabezpečené služby	povolena elektronicky prostřednictvím zabezpečené služby
Vzdálený přístup registrovaným uživatelům	povolen	Povolen	Povolen
Archivní práva	po ukončení licence do titulů předplácených institucí, nutný nákup média (archivní pásky pořízeny v rámci řešení projektu 1N04124)	po ukončení licence do titulů předplácených institucí, nutný nákup média (archivní pásky pořízeny v rámci řešení projektu 1N04124)	po ukončení licence do titulů předplácených institucí, nutný nákup média (archivní pásky)
Počet členů	10 (+ 53 mimo dotaci projektu)	66	67

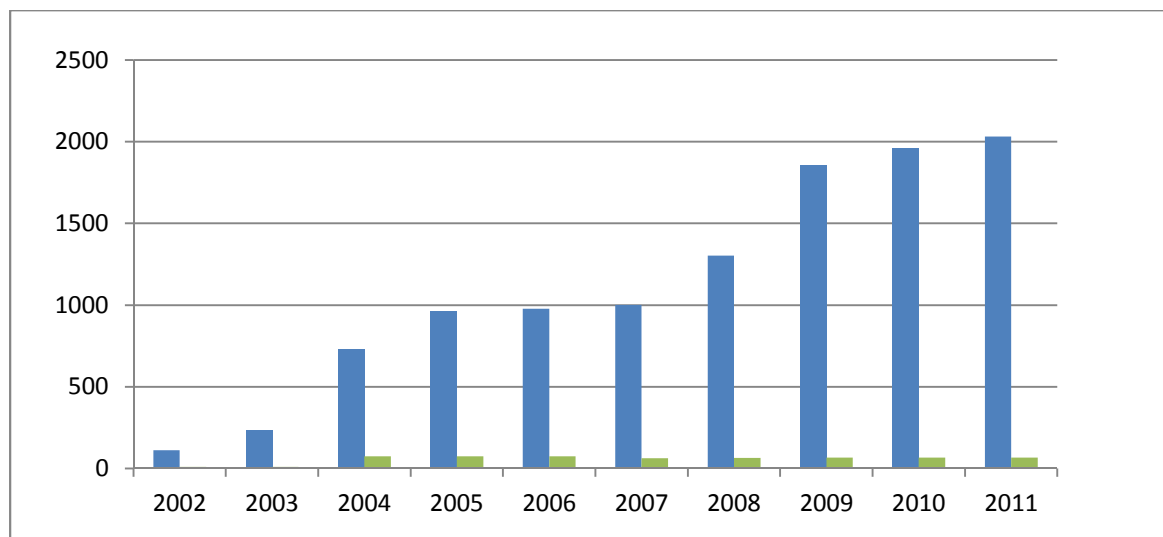
¹ Price cap je označení pro stanovený strop meziročního růstu ceny titulů (obvykle přes 10%).

² Označení pro možnost výměny předplácených titulů, hodnota se vztahuje na objem předplatného celého konsorcia.

Počet stažených článků:

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet stažených plných textů	110689	231116	727810	962525	977101	1001543	1302128	1856423	1956611	2031141

Graf: počet stažených článků a členů konsorcií:

- počet stažených článků x 1000
- počet členů konsorcia

Komentář:

V roce 2000 a 2001 probíhalo nastavování přístupů pro členy tehdy nového konsorcia a nastavování statistického serveru poskytovatele. Údaje z tohoto období jsou neprůkazné, s množstvím statistických chyb; proto jsou zde zaznamenány až statisticky konsolidované údaje od roku 2002. V roce 2004 došlo k mohutnému rozšíření členské základny konsorcia. Statistické údaje od té doby stoupají, v letech 2005 – 2007 se nárůst využití pohyboval okolo 2%. V roce 2007 byl poprvé překročen jeden milion stažených plných textů článků, mezi rokem 2007 a 2008 pak narostlo využití meziročně o 30%. Za příčinu tohoto zvýšení využití považujeme paradoxně zvýšení informovanosti o tomto zdroji resp. hrozbě ukončení jeho zpřístupnění od 1. 1. 2009 (pokračování projektu v navazujícím programu). Nárůst mezi rokem 2009 a 2010 činil 5,4 %, mezi rokem 2010 a 2011 3,8%.

Statistický server pracuje se standardním formátem COUNTER a provoz po celou dobu existence konsorcia (s výjimkou období 2000 – 2001) je plynulý, bez větších či neohlášených výpadků.

2. Springer Verlag, služba SpringerLink

V rámci služby SpringerLink v kolekci SpringerLink Journals jsou zpřístupněny i tituly nakladatelství Kluwer Academic Publisher, které bylo sloučeno s nakladatelstvím Springer Verlag v roce 2005. Konsorcium Kluwer, resp. přístup do titulů tohoto nakladatelství prostřednictvím služby KluwerOnline zajišťovala NTK v rámci řešení projektu 1N04124 v letech 2004 – 2008.

Výběr z podmínek zpřístupnění:

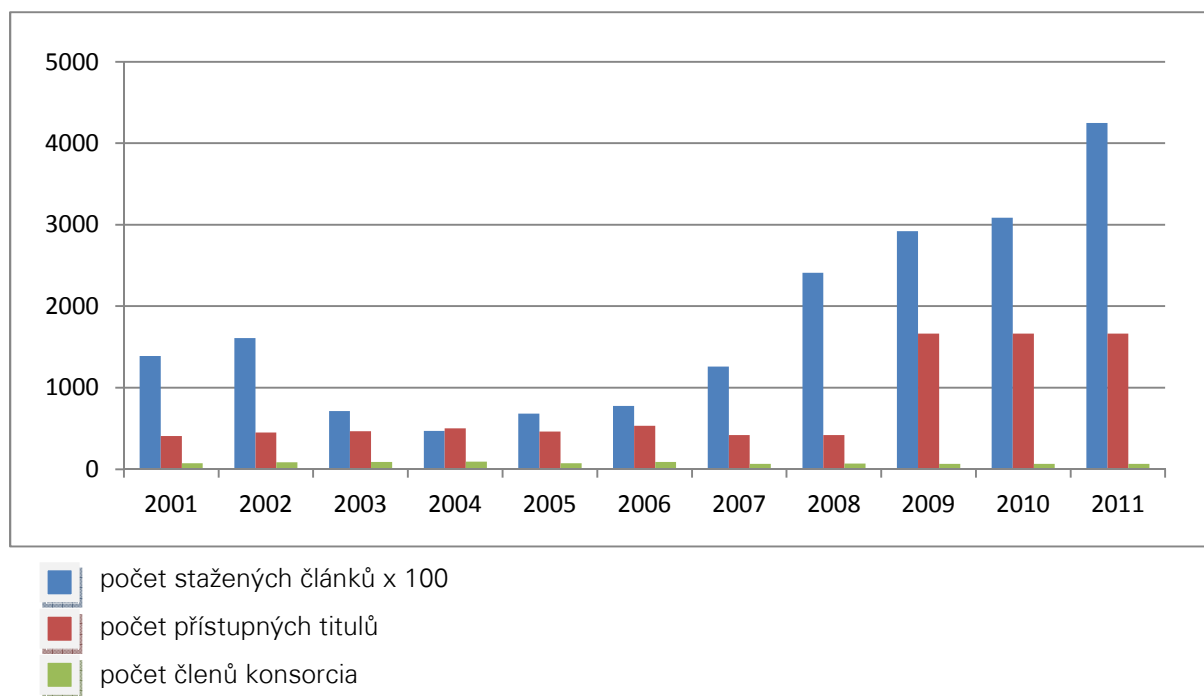
	LI, 2000 – 2003	1N, 2004 - 2008	INFOZ, 2009 - 2011
Počet přístupných titulů	480 (Springer)	1 117 (Springer + Kluwer)	1 638
Hloubka retrospektivy	1994	Springer: bez omezení Kluwer: 1997	1997
Price cap	cena stanovena fixně, tj. 100 tis. DEM/rok	Springer: 6,5 % Kluwer: 6 %	5,5 %
Flukтуаční pásmo	0 %	0 %	0 %
MVS	nepovolena	povolena elektronicky prostřednictvím zabezpečené služby	povolena elektronicky prostřednictvím zabezpečené služby
Vzdálený přístup registrovaným uživatelům	povolen	povolen	povolen
Archivní práva	ne (dodatečně dojednán v rámci řešení projektu 1N04124)	po ukončení licence do titulů předplácených institucí, před stažením textů nutná úhrada přístupu na local hosting server (uhrazeno v rámci řešení projektu 1N04124)	po ukončení licence do titulů předplácených institucí, před stažením textů nutná úhrada přístupu na local hosting server
Počet členů	88	Springer: 65 Kluwer: 34	63

Počet stažených článků:

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ³
Počet stažených plných textů	138 850	160 964	71 240	46 998	68 277	77 563	126 065	240 878	292 031	308 476	425 064

³ Odhad na základě údajů za období leden – říjen 2011.

Graf: počet stažených článků, členů konsorcií, počet titulů:

Komentář:

V období let 2000 až 2004 probíhal přístup do plných textů nakladatelství Springer podle podmínek národního přístupu, s národní fixní cenou. Počet účastníků konsorcia se postupně vyšplhal až na 91 institucí, v roce 2005 již byl konsorcionální model postaven na institucionálních předplatných jednotlivých členů a počet členů výrazně poklesl. S tím přišel i pokles ve využívání, ale v posledních letech je opět vidět, zpočátku markantní, nárůst využití.

Statistický server poskytuje statistiky ve formátu COUNTER. Byl zprovozněn v roce 2005, do té doby byly statistické údaje zasílány čtvrtletně do NTK a řešitelský tým projektu pak zajišťoval jejich další distribuci členům konsorcia. Dalším problémem bylo sloučení nakladatelství Springer a Kluwer, jejich portálového řešení i statistických výkazů v roce 2008, což způsobilo deformaci ve statistickém sledování; z tohoto pohledu je nutné hodnotit meziroční nárůst o 50 % mezi roky 2007 a 2008. V roce 2010 bylo staženo 308 476 plných textů článků, což znamená nárůst oproti roku 2009 o 5,6 %, nárůst oproti roku 2011 činí skoro 38%.

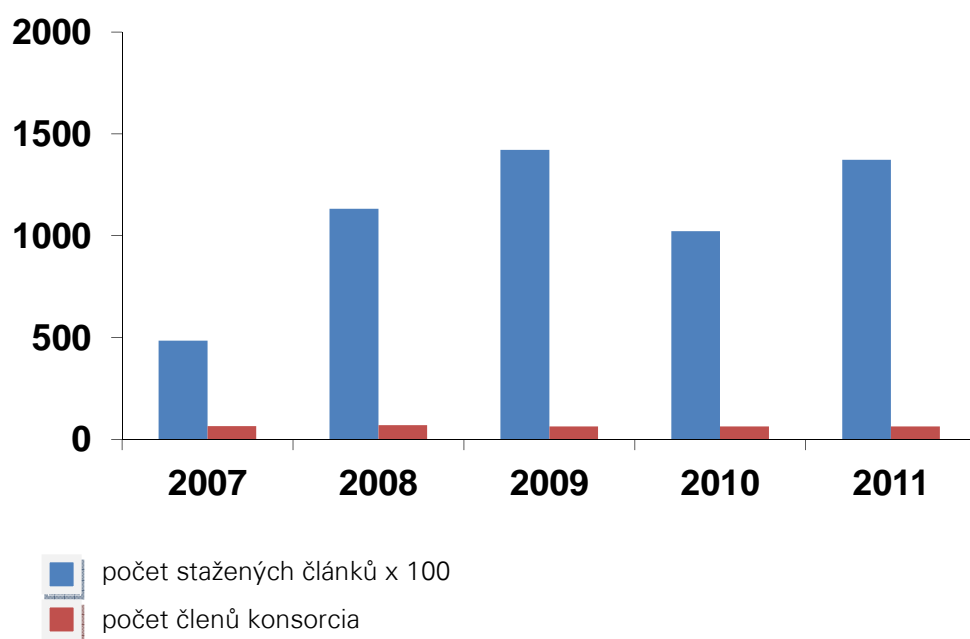
Provoz služby je po celou dobu plynulý, bez neohlášených výpadků a problémů.

3. Springer Verlag, Computer Science Library

V roce 2006 byl dojednán řešitelským týmem NTK přístup do Computer Science Library (CSL) nakladatelství Springer Verlag pro všechny členy tehdejšího konsorcia Springer a Kluwer za podmínek již dojednané licenční smlouvy. Úhrada konsorcionálních poplatků až do roku 2010 byla realizována z finančních úspor vzniklých v rámci řešení projektu 1N04124 se souhlasem zadavatele. CSL zahrnuje tituly z oboru Computer Science vydané v letech 2005 – 2010 včetně prestižních řad Lecture Notes in Computer Science a Lecture Notes in Mathematics.

CSL a využití:

	2007	2008	2009	2010	2011 ⁴
počet stažených plných textů kapitol/knih	48 414	113 282	142 132	102 182	137 244

Statistické ukazatele využití publikací zařazených do CSL potvrzují správnost volby zpřístupnění tohoto zdroje. Po obvyklém roce náběhu, kdy proběhly rozsáhlé informační i školicí aktivity (informační kampaň, série workshopů apod.), vyskočilo množství stažených článků o 233 %. Nárůst mezi roky 2008 a 2009 činí 25,4 %, v roce 2010 naopak využití kleslo o 28 %, ale více než sto tisíc stažených plných textů znamená stále nadstandardní využití tohoto zdroje a koreluje s údajem využití z roku 2008. V roce 2011 využití opět mírně stoupl a to o 34%.

4. John Wiley & Sons, služba Interscience

V rámci služby Interscience v kolekci Interscience Journals byly v polovině roku 2008 zpřístupněny i tituly nakladatelství Blackwell, které bylo sloučeno s nakladatelstvím John Wiley & Sons v roce 2006. Konsorcium Blackwell, resp. přístup do titulů tohoto nakladatelství bylo do té doby zajišťováno mimo podporu programu VaV. V roce 2010 přešla služba Interscience do nové platformy Wiley Online Library.

Výběr z podmínek zpřístupnění:

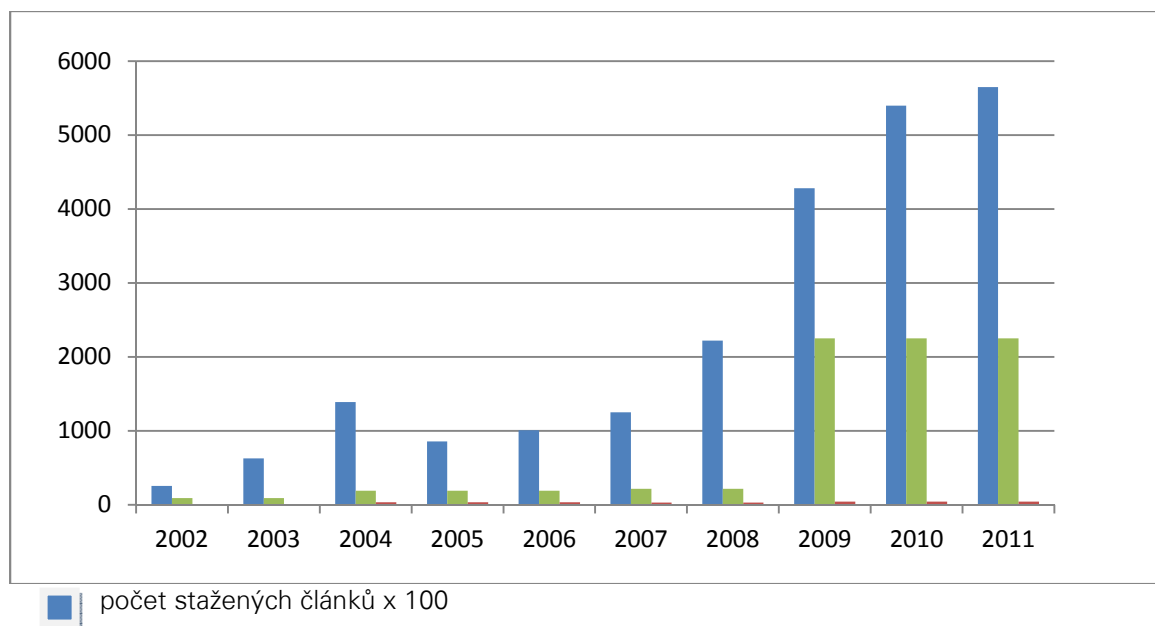
⁴ Odhad na základě údajů za období leden – říjen 2011.

	LI, 2000 – 2003	1N, 2004 - 2008	INFOZ, 2009 - 2011
Počet přístupných titulů	94	217	Individuální, podle kolekce vybrané členem
Hloubka retrospektivy	1997	1997	1997
Price cap	6,5 %	5 %	7 %
Flukтуаční pásmo	10 % objemu – výměna za jiné tituly stejné finanční hodnoty	10 % objemu – výměna za jiné tituly stejné finanční hodnoty	0 %
MVS	pouze v tištěné formě	povolena elektronicky prostřednictvím zabezpečené služby	povolena elektronicky prostřednictvím zabezpečené služby
Vzdálený přístup registrovaným uživatelům	povoleno	povoleno	povoleno
Archivní práva	po ukončení licence do titulů předplácených institucí, před stažením textů nutná úhrada přístupu na local hosting server (uhrazeno v rámci řešení projektu 1N04124)	po ukončení licence do titulů předplácených institucí, před stažením textů nutná úhrada přístupu na local hosting server (uhrazeno v rámci řešení projektu 1N04124)	po ukončení licence do titulů předplácených institucí, před stažením textů nutná úhrada přístupu na local hosting server
Počet členů	10 (+ 4 mimo dotaci projektu)	34	44

Počet stažených článků:

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet stažených plných textů	25 532	62 910	138 888	85 894	101 097	125 122	222 140	428 249	539 607	564 751

Graf: počet stažených článků, členů konsorcií, počet titulů:

počet přístupných titulů

počet členů konsorcia

Komentář:

Licenční smlouva na přístup k plným textům titulů nakladatelství Wiley byla dojednána na období 2002 – 2003, v roce 2004 byla v platnosti smlouva jednoletá a následující období pokrývala smlouva na léta 2005 – 2008. Od roku 2005 využití zpřístupněných titulů stoupá, velký skok ve využití byl zaznamenán v roce 2008, kdy byly členům konsorcia Wiley zpřístupněny i tituly nakladatelství Blackwell a trend nárůstu využití pokračoval i v roce 2009, kdy vzrostl oproti roku 2008 o 92 %. V roce 2010 činí meziroční nárůst využití 26 % (oproti roku 2009), v roce 2011 vzrostlo využití o 4,6 %.

Statistický server, který poskytoval po celou dobu informace členům konsorcia a celokonsorcionální statistiky ve formátu COUNTER, byl zprovozněn již v roce 2002. Služba funguje bez problémů, veškeré výpadky byly plánované a předem ohlášeny noční technologické přestávky.

5. Elsevier Science, Scopus

Od roku 2005 probíhala jednání na zpřístupnění citační databáze Scopus, realizace konsorcionálního zpřístupnění významně podpořilo rozhodnutí Rady pro výzkum a vývoj používat tento zdroj pro hodnocení výsledků výzkumu a vývoje (20. 6. 2008, 234. zasedání RVV).

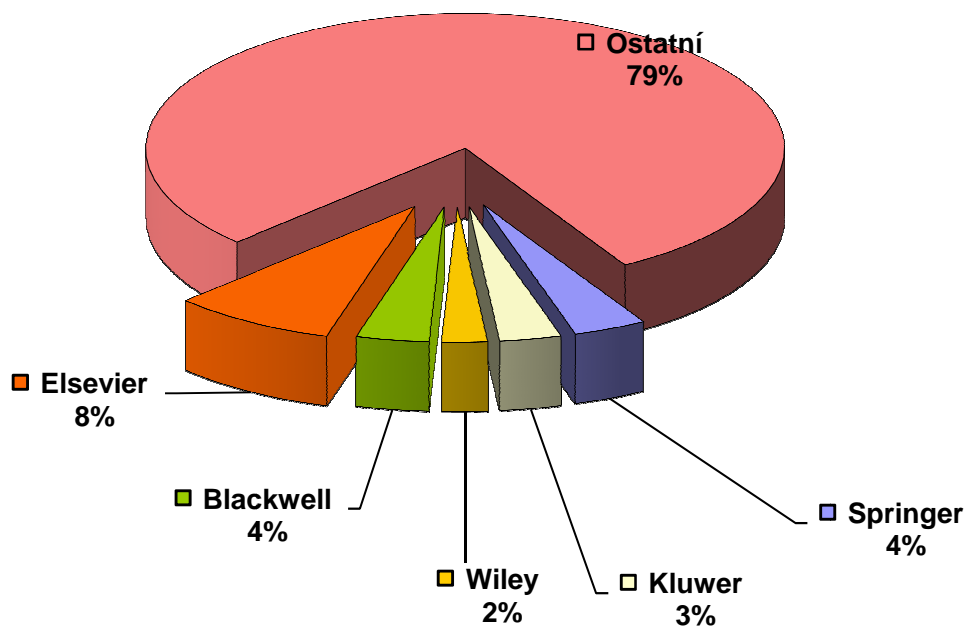
Konsorcium bylo ustanoveno k 1. 1. 2009 (zpřístupnění databáze vybraným institucím v ČR od roku 2006) a Scopus byl zpřístupněn 28 institucím (veřejným vysokým školám, výzkumným organizacím a odborným knihovnám, přičemž Akademie věd ČR je zde počítána jako 1 instituce). V databázi Scopus je nyní zařazeno

- více než 19 500 titulů:
  - 18 500 peer-reviewed journals (including 1,800 Open Access journals)425 trade publications.
  - 325 book series.
  - 250 conference proceedings
- 46 milionů záznamů:
  - 25 milionů záznamů s referencemi od roku 1996
  - 21 milionů záznamů z let 1823 - 1996
  - 4,8 milionu konferenčních sborníků

Dále Scopus prostřednictvím služby Scirus indexuje 375 milionů vědeckých webových stránek, obsahuje 24.8 milionu patentových záznamů z pěti patentových úřadů a zahrnuje i "Articles-in-Press" z více než 3 850 časopisů. .

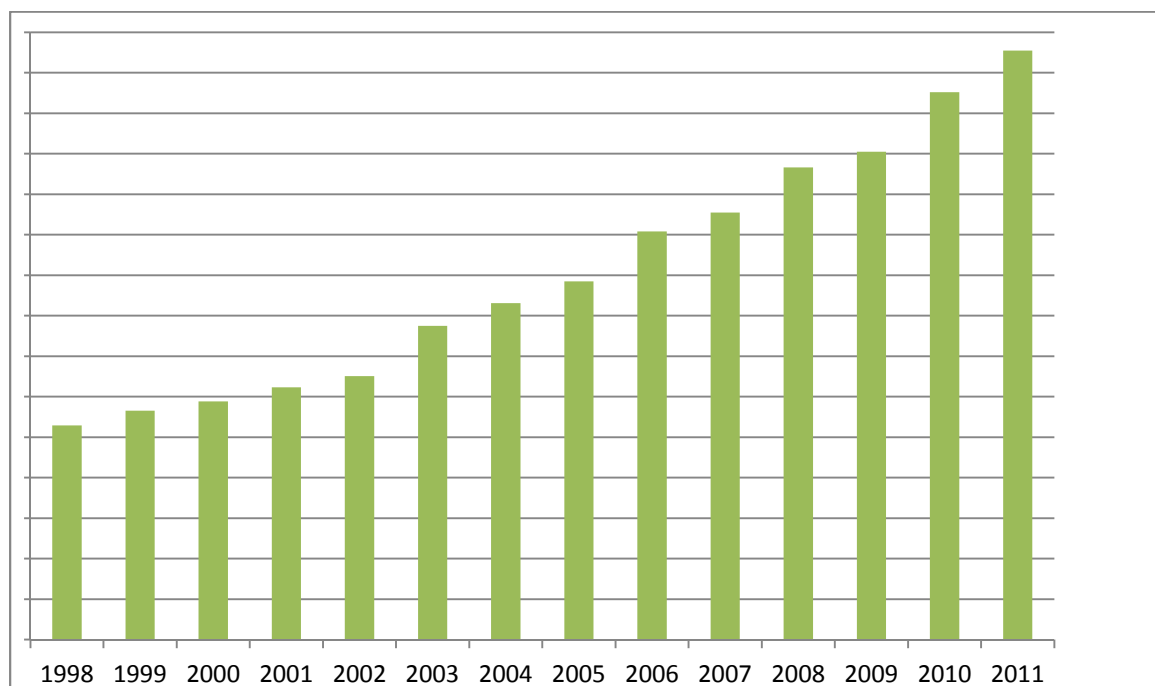
V roce 2011 bylo konsorciem uskutečněno 187 649 sessions ze 46 981 aktivních IP adres, 88 946 aktivními uživateli.

Podíl titulů nakladatelství Elsevier Science, Springer Verlag, John Wiley & Sons, Kluwer Academic Publishing a Blackwell ve **Scopus**: údaj 2009

Články českých autorů v DB Scopus⁵

1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
5 289	5 650	5 886	6 229	6 509	7 744	8 310	8 844	10 079	10 545	11 660	12 045	13 520	14 549

⁵ Údaje k 3. 1. 2012

Meziroční nárůst článků českých autorů mezi roky 2010 a 2011 činí k 24. 1. 2011 7,6 %. Toto číslo ještě bude narůstat, protože někteří nakladatelé dodávají své informace se zpožděním.

Citovanost českých autorů

Měření citovanosti jednotlivých článků nelze měřit prostým způsobem, meziročně. V závislosti na vědním oboru je „half-life“ citací 5 – 10 let, tj. období, kdy článek dostane polovinu všech svých citací.

Srovnáme-li tedy citace článků českých autorů dle dostupných údajů v pětiletém období, dosahuje nárůst citovanosti, dle údajů zveřejněných v databázi k datu 4. 1. 2012, 5 %. V rámci reportu byly vyloučeny autocitace.

4. 1. 2012, Žižková